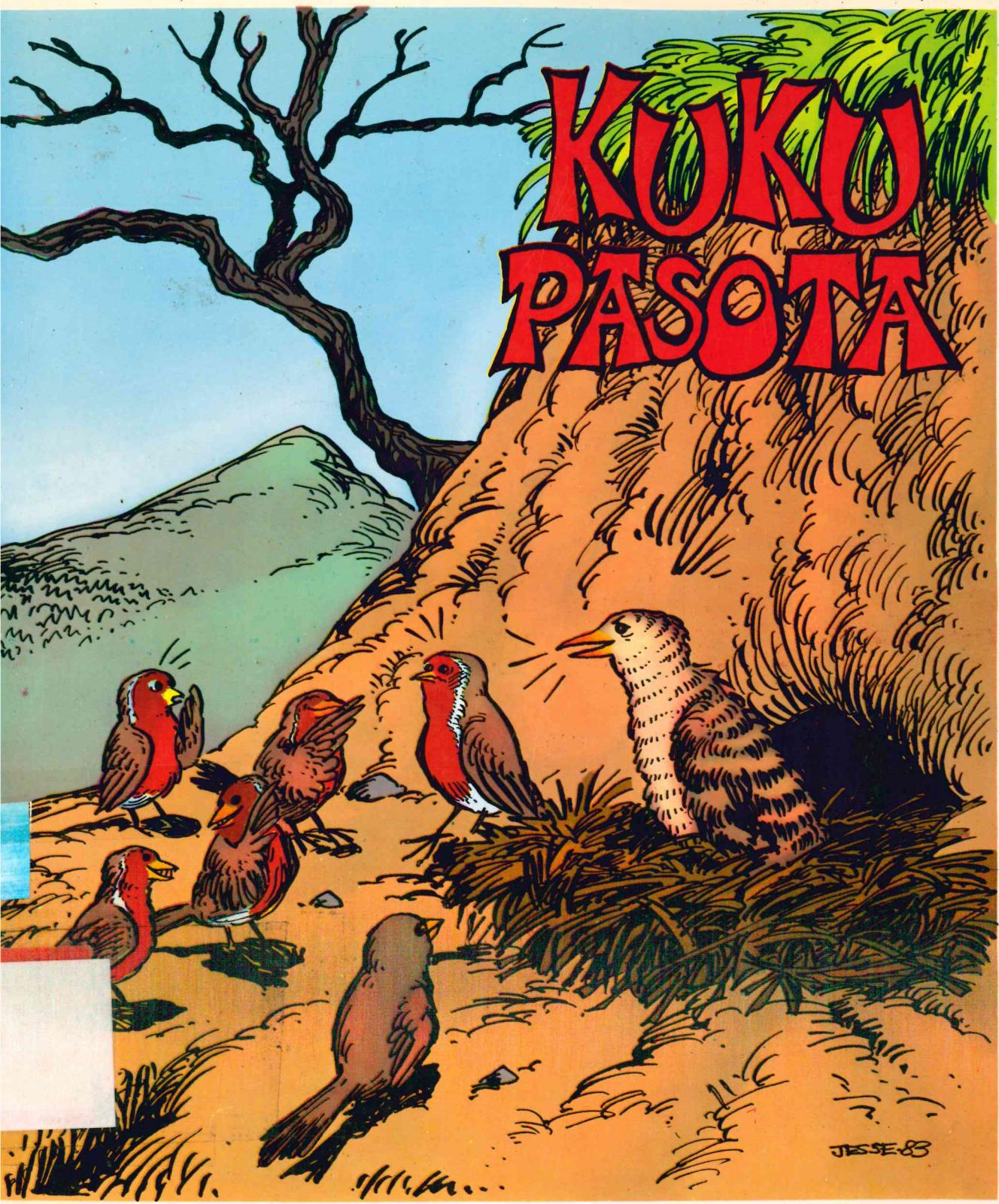

KUKU PASOTA

JESSE '83

Eragilea: Fermín Iraolagoitia

Egilea: Félix Zubiaga

Marrazkilaria: Jesús Antonio Ruiz

Margoa: Ernio, S. L.

Depósito Legal: BI-521-84

Argitaratzalea: IKA, Euba. Tnoak 673 04 86 - 673 18 50

Argitaletxea: Ibaizabal

IGARRI, S. C. L. — Rafaela de Ybarra, 1 — Deusto-Bilbao-14

KUKU PASOTA

R JF-1

FELIX ZUBIAGA

San Jose loreak idegi ziranean, marti-zozoa txistua joten hasi zan eta, marti-zozoa txistuka hasi zanean, Udabarri lotzorrrotik itxartu zan.

—Ene! Laster doguz hemendik turistik; loretategoriak lorez, zelaiak bedarrez eta basoak orriz jantzi behar dodaz -inon Udabarri, nagiak kentzen iharduala.- Ba noa, ba noa! Noan arin.

Udabarri lanean hasi zanean, errekaldea irribarrez eta zugaitzak txibuka hasi ziran. Txindorrak sagarditik igaroten ikusi eban Udabarri, lore-potinak idegi ziran une hatantxe.

—Txiroli, firoli-fi...- agur zolia egin eutsan txindor-aiteak Udabarri.

—Neuk lagunduko deunak etxea antolatzen -agindu eutsan txindor-ameak Udabarri, sagarrondoak zuriz jantzi ziranean.

Udabarri barrezka aldendu zan, ezer erantzun barik eta txindor-amea bertatik oroldizko etxetxoa egiten hasi zan, bedarizpiak, lumatzak eta nahaste.

—Firoli-fi, txiroli... Zer darabilzu horren goizetik? —zirautsan txindor-aiteak txindor-ameari, hain arazotu ikustean.

—Ez dakizula? Udaratiak datozen bidean, turistak, ulertu daizun. Ostatua egin behar deutsegu —txindor-amea urduri baten, lanari lotu zan ostera ere, pikuaz gaiak ipini, hatzaparraz zapaldu eta bularraz biribildu; burua jaso eta keinu egin eutsan txindor-aiteari. —Ha zelako dirutza itziko deuskuen!

—Dirutza dinostazu? Horrelan bada, lagundu egingo deutsut —arduratan jarri zan txindor-aitea ere, zotzak igaro, lumak igaro eta kanta eta kanta.

Etxe biribil-biribila osotu eben txindor gurasoak bien artean. Txikia, baina oso egokia, beroa, eta apatza. Ordurako Udabarri danetik ibilia zan eta udaratien berbots nabarmena entzun zan sagardian.

—”¿Se puede?” —atea jo eban Txindorrean turista apain batek.

—Bai, bai, kuku-andrea, ”no faltaba más”. Etxean zagoz — inon diran ñakak egitsozan txindor-ameak kuku-andreari, erderakadaz lausengantzen ebala.— ¿Cómo no?.

Diru apur bat ateratearren, txindor gurasoak, etxe guztia turista apainari itzi eta sagar-adarrean lo egiten eben. Hurrengo goizean ba dator txindor-amea eskaratza garbitu eta oheak egiten eta zer idoro ebala, uste dozue? Arrautza bat ohearen erdi-erdian. Kukurik inondik ere ez.

—Ikusten dozu, gizona, kukuak zelako ordain-modua itzi deuskun? —zurtu begiratzen eutsan txindor-ameak txindor aiteari.— Zer egingo dogu?

—Zer egingo jako ba! —eroapeña hartzen eban txindor-aiteak. —Hara, ba dakizu, zer egingo dogun? Umetaldia aurrera aterateko sasoia ere ba da eta, ornidu eizu habia hori eta inor ez da konturatuko...

ALOKASAI
DAGO

JESSE-83

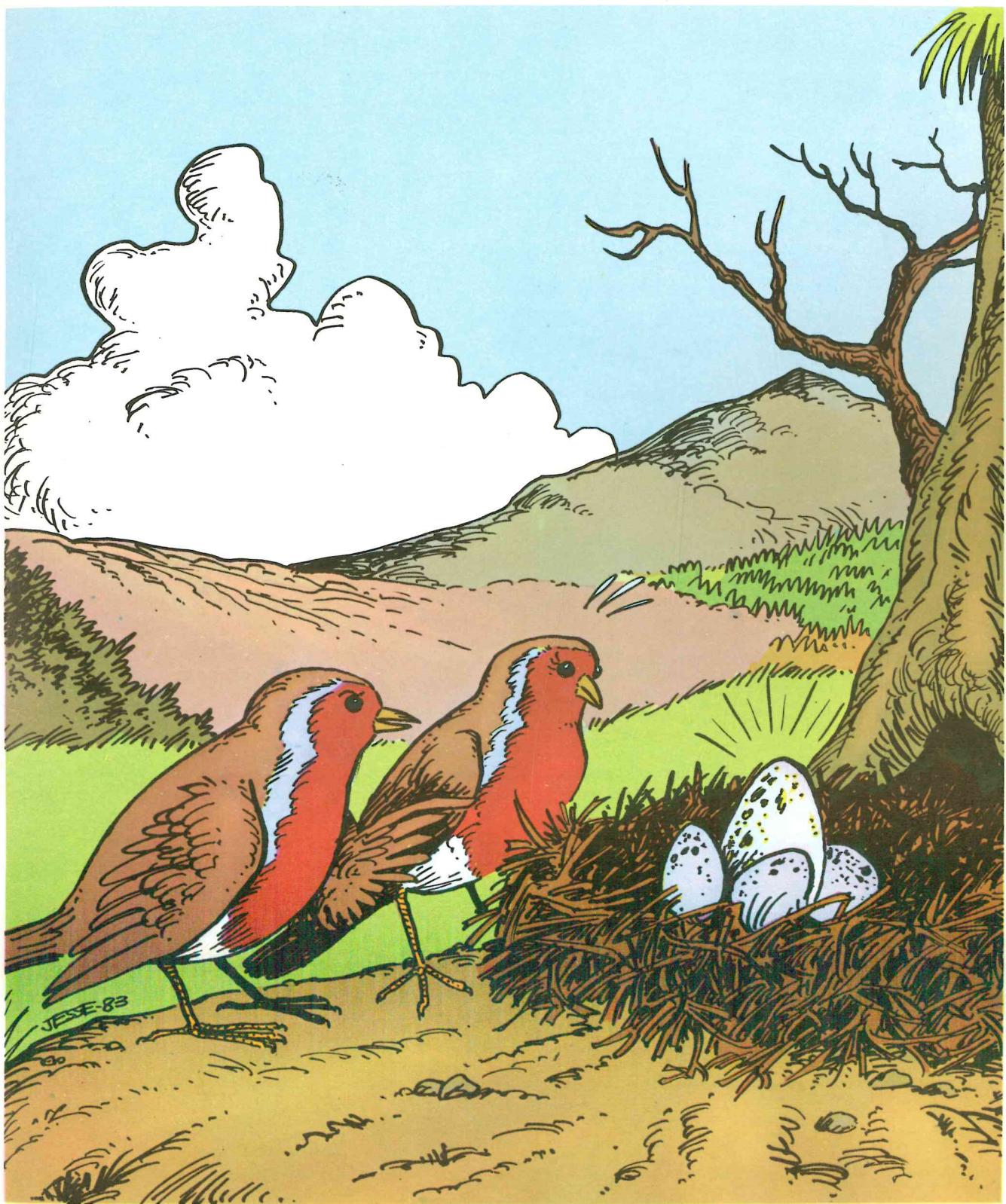

Txindor-ameak beste hiru arrautza erron ebazan eta txindoraiteak "txiruli-firulifi", olerki barriak abesten jarraitu eban. "Ocupado" ipini eben etxeko ateburuan, kumak hazi artean udaratiak aldentzeko.

Handik aste batzuetara arrautzak heldu egin ziran eta txitoak azaletik urten egin eben. Erdian egoan txitoa beste hirurak baino handiagoa zan eta egunetik egunera sendoagoa etorren, jatunagoa ere ba zan eta.

—Ba dakizu, gizona, erdiko hauxe beste hirurak baino be ederragoa eta mardulagoa jatorkula? —zirautsan txindor-ameak txindor-aiteari.

—Arrautzetan be halatsu izan zan bai... —euli bat iruntzi eben txindor-aiteak.

Txitoak gose ziran eta gurasoak eulitan eta zizaretan guraina igaroten eutsien. Habian lau buru jaso eta lau aho urduri mugitzen ziran, mokauen txandea gorde gurarik, "orain niri, gero zuri, hurren besteari", baina zera! Erdiko aho handi ase ezinak, burua besteak baino gorago jasorik eta pikua besteak baino gehiago idekiz, txandea kentzen eutsen batari eta besteari, aho-kada gehienak ohostuz.

—Erdiko honexek urten behar deuskun bedeinkatua! — harrotu egiten zan txindor-amearen kolkoa eta itxutu haren begiak, bat haren gorakadea ikustean.

—Kontuz beragaz! —ohar egin eutsan behin txindor-aiteak.— Ez zakioz larregi hurreratu, iruntzi ez zagizan.

—Ene ba! Esatea be! —txantxetan hartu eban txindor-ameak txindor-aitearen oharra.

Erdiko txitoaren mardulak eta indarrak liluratuta eukan txindor-amea eta ez zan konturatu ere egiten, beste egaleko gaisoak, hainbesteko barauaz, egala joten egozela. Ia zutunten ere ez ziran ausartzen, anaiorde zakarraren egokadak ez eroatearen, ia ahorik ere ez eben idegiten. Zertarako ahorik idegi, aho-kada danak tripa-zain halako harek kentzen baeutsezan?

JESSE-83

Eta okerrena jaso zan. Ai ene! Bai tamala txindor-amearena hurrengo egun baten hiru txikiak bazterrean hilozik aurkitu ebazanean! Haren larriak sagarrean goiko adarretik beheko adarrera, zorigaitza txindor-aiteari azaldu gurarik.

—Pit-pit-pit... - negarrez eta aiduru.- Nik ez dakit, bedar gaiztoren batek edo nongo areriok egin deuskun, ene!...

—Goseak hilgo ebazan, andrea -zentzuna, eroapena emotson txindor-aiteak.- Banengo gosezto horren arduratan, baina ez nendun uste, horrenbesteraino heldu eitekenik.

—Zer dinostazu, gizona, geure etorkizuna da eta?

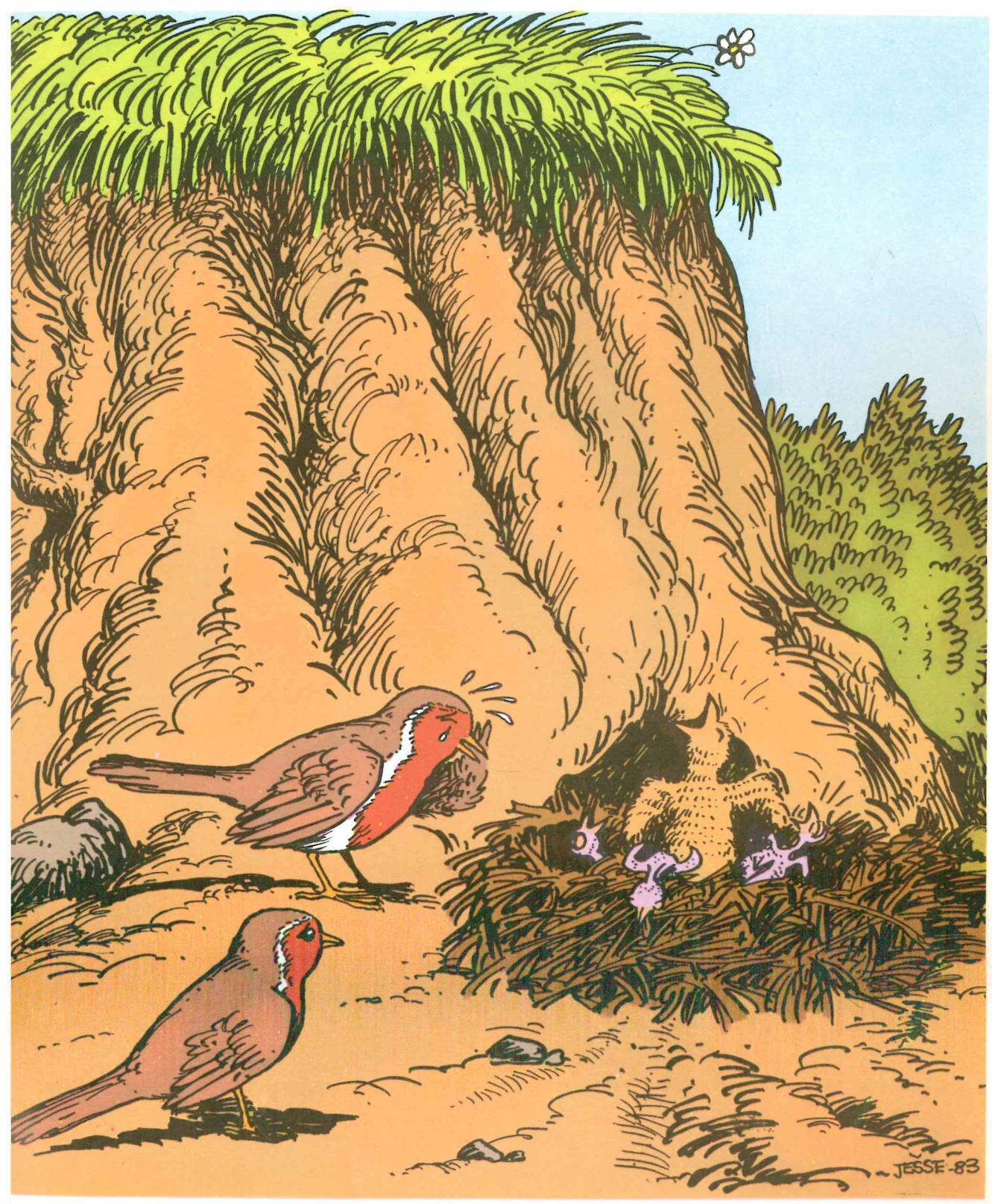
—Berak ito dauazala bere tripa handiaren azpian.

—Esan be egitea geure ederrero honez...!

—Egin hurrengoan be negozio eta dirutza-amesak...

Eguneroako lanak ahaztu eragin eutsan txindor-ameari kuma txikien heriotza eta euliak eta zizareak iragoten ekiten eutsan goizetik gauera. Txindor-aiteak ez eutsan lagundi gura izan; ez eukan harez gero ez lanerako ta ez kanturako adorerik. Alperrikoak ziran "hau gure seme zatia, hau gure itxaropena" txindor-amearen goralpenak. Txindor-aitea etsita egoan.

—Zatoze, zatoze gure ederrero ikusten!- txindor - ameak- etxera gonbidatu ebazan auzoko amaikideak, zizaretan merkatuta joan zanean.

JESSE-83

Egunero eta bardin, gonbiteak gogaitgarri egiten jakezenez, "goazen ba, ume bedeinkatu hori ikusten" esan eben auzoko amaikideak eta Txindorrenera joan ziran. Txindor-kumea ikusi eta ez ziran gitxi harritzen.

—Bai, egoetan ba diaukan aitaren antzik harean -eragoioen mormoxetan amaikideak, irri zuriak trukatuz.- Bai, mototxean harean amarenik...

—Ea, laztana, agur egitsezu izekoei, sariak dakartzuez eta -zirautsan txindor-ameak kume kutunari, "txor-txor" gozoren bat itxaroela.

Kume gosetiak burua besteko ahoa idegiten eban inguruau, begiraleak eurak ere iruntzi beharrez.

—Gose izango don eta... -inotsen amaikideak eta altzotik sariak emoten hasi jakozan, kumeak janahala.

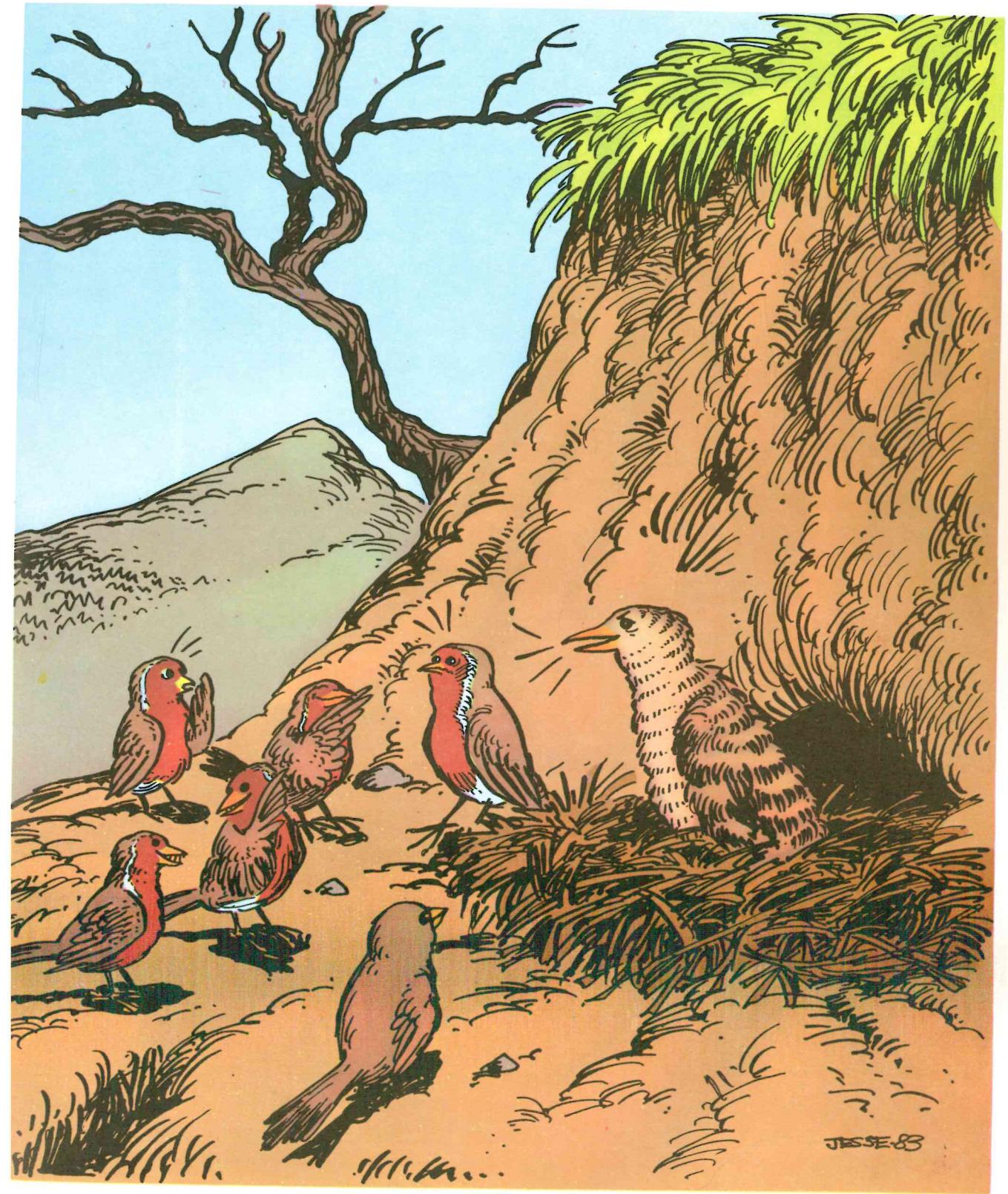
—Ea laztana, zelan esaten da? -gizabidea erakusten eutsan txindor-ameak kumeari.

—”Kuku” -erantzun eutsan kumeak, ahoa beterik.

—”Kuku” esan dau? Ze erderakada da hori? -barreka hasi ziran amaikideak.

—Ahoa beterik, oka eginik dagolako izango dozue -irria azpigordeka inon batek.

Barrearen barrez ondo asetuta joan ziran behintzat auzoko amaikideak Txindorrenetik, inguruko belarri guztiak berotzen egundoko lana hartzen ebela: "aiko, urliak ez diaukan ba kukusemea etxean?"

JESSE '85

Mormoxetak entzunik, txindor-amea lotsaren lotsaz papa-rreraino gorri-gorri gelditu zan. Txindor-aitea basotik etxeratu zanean, ez zan gitxi arduratu bere emaztearen gogaltzeaz.

—Zer jazoten jatzu, andrea, elgorria baino be gorriago egoteko?

—Elgorria dinozu? Hau lotsaria daukaguna seme honegaz! Ez deust ba ”kuku” erantzun, auzoko amaikeei agur egiteko eskatu deutsadanean?

—Harako zera be! Eta gu geure eskolara egingo zalakoan! —txindor-aiteak, lotsa-arren, pikua gordeten eban hegapean.

—Esaten neuntsun nik, gehiago kantau behar zendula, umeak ikasi egian —agirika egitson txindor-ameak txindor-aiteari eta behingoan ardurazko begiak idegirik. —Ez zeuntsan umeari zera... aipatuko.

—Zer zera? Nik ala, andrea? Uste dozu nik erakutsi behar neuntsala umeari ”aita” eta ”ama” esaten?

—”Egun on” eta ”eskerrik asko” behinipehin —aldikadeak hartu eban txindor-amea-. Ai ene! Seme honek hondatu egin behar gaitu!

—Negar eginaz bakarrik ez dogu ezer aurreratzen, andrea.

Txindor-aitea, lotzariak alde batera itzi, pikua hegapetik atera eta sagar-adarrik gorenera igonez, ”txiroli-firoli-fi...” zoli eta luze abesten ekitson, kantua halako samin-bustiduraz kutsatzen ebala. ”Ea, etxeko eskola entzunaren-entzunaz baldarto horrek ganoraz berbetan ikasten deuskun” usteak adorea emotson.

JESSE-83

Txindor-amea lanpetuegi ebilen, mindurikatan astia emoteko. Ume-zati haren ahoa betetzeak behinenezko arazoa emoten eban eta gero gerokoak. "Handi egin daitenean, ikasiko dau gure laztanak", esaten eutsan bihotzak.

Egunak joan, egunak etorri, Udabarri sagarditik itzuli zanean, Txindorrenera halako irritxozi begiratu eta urrunetik agur egin eutsen.

—Nork esan ete deutso gurea!– barruko harrak jaten eban txindor-amea, Udabarri apain. irritsu errekalderantz joaten ikus-tein.

Zozoen, marti-zozoen eta sastrakako besteen txistu izekariak eta auzoko amaikideen harako txutxuputxuak amaibakoak ziran:

"Kuku eta kuku,
zer dinozu?
Kuku barik,
euskera eizu".

Udaratiak ostera ere Txindorrenera hurreratu ziran "kuku? Kuku?" itaunka.

—Burlezar diabilkuz, ene! -atostean ezkutaku zan lotsarren txindor-amea.

—"Kuku! Kuku!"– erantzun eban orduan barrutik kume potoloak eta hegoak trakezto aztinduz, atzerriko udaratiei jarraiki joan zan.

—Ikusi dozu hori? — amatasun guztia urratu jakon txindorameari, seme edo zalakoaren atzetik jarraitzeko ez zala; ateetan zurtuta gelditu zan.

Txindor-aiteak ez eutsan erantzun. Berari ere zurrundu egin jakozan eztarriko hariak eta antzi-soinu batek ere ez eutsan urteten.

Txundioa apur bat joan jakenean, etxeko ateetan, alkar konsolatzen eben txindor gurasoak eta euren paparreko gorriz-kea-arren, egundo inongo kukuri aterik ez idegiteko asmoa hartu eben.

JESSE '83